

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO NR. XII-2603 134 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1552 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-110 17, 23 IR
24 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1553**

2026 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2026 m. birželio 17 d. sprendimo Nr. SV-S-739 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.6 ir 1.7 papunkčius, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos darbo kodekso Nr. XII-2603 134 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1552 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 17, 23 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1553 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) (toliau kartu – Įstatymų projektai) siekiui didinti socialines garantijas vaikų besilaukiančioms ir jau susilaukusioms šeimoms, tačiau nepritarti Įstatymų projektais siūlomam teisiniam reguliavimui pratęsti vaiko priežiūros išmokos mokėjimo trukmę tais atvejais, kai naujagimis gimsta neišnešiotas ar kai apdraustasis, gaunantis vaiko priežiūros išmoką, suserga sunkia liga, ir esant šioms aplinkybėms pratęsti atostogų vaikui prižiūrėti (toliau – vaiko priežiūros atostogos) trukmę atitinkamam laikotarpiui dėl toliau nurodytų priežasčių:

1.1. Įstatymo projekto Nr. 2 pasiūlymas pratęsti vaiko priežiūros išmokos mokėjimo trukmę, kai naujagimis gimsta neišnešiotas, ir Įstatymo projekto Nr. 1 pasiūlymas esant šioms aplinkybėms atitinkamam laikotarpiui pratęsti vaiko priežiūros atostogų trukmę pažeistų lygiateisiškumo, proporcingumo ir socialinio teisingumo principus:

1.1.1. Siūlomu teisiniu reguliavimu vienai asmenų grupei būtų nustatytos palankesnės teisinio reguliavimo sąlygos nei kitai, nors emociniai, finansiniai ir priežiūros iššūkiai nėra būdingi vien šiai asmenų grupei. Vaikai, gimę iki 36 nėštumo savaitės imtinai, būtų traktuojami kitaip nei nuo 37 nėštumo savaitės gimę vaikai, nevertinant individualios naujagimio sveikatos būklės ir faktinio ilgesnės ar intensyvesnės medicininės priežiūros poreikio. Nuo 37 nėštumo savaitės gimę vaikai taip pat patiria gimdymo traumų, įvairių ligų ar patologijų, dėl kurių jiems yra reikalingas ilgesnis ar intensyvesnis gydymas bei nuolatinė medicininė priežiūra. Toks diferencijavimas vien pagal savaičių kriterijų lemia nevienodą panašioje situacijoje esančių asmenų traktavimą.

1.1.2. Siūlomas teisinis reguliavimas grindžiamas tuo, kad neišnešiotiems naujagimiams dažnu atveju reikalinga ilgesnė ir intensyvesnė medicininė priežiūra. Tačiau siūlomu teisiniu reguliavimu nediferencijuojami atvejai, priklausomai nuo to, ar neišnešiotam naujagimiui

reikalinga ilgesnė ir intensyvesnė medicininė priežiūra, ar ji nereikalinga. Gimus neišnešiotam naujagimiui, ilgesnės trukmės vaiko priežiūros atostogas siūloma suteikti ir vaiko priežiūros išmoką siūloma mokėti visais atvejais, neatsižvelgiant į faktinį specialios medicininės priežiūros poreikį, nors kai kuriais atvejais jos gali net neprireikti, pavyzdžiui, vaikui gimus 36 nėštumo savaitę.

1.1.3. Priėmus Įstatymo projekte Nr. 2 siūlomą teisinį reguliavimą, asmenys, turintys vienodą motinystės socialinio draudimo stažą ir mokėję tokio pat dydžio motinystės socialinio draudimo įmokas, įgytų teisę į skirtingos trukmės vaiko priežiūros išmokos mokėjimą, priklausomai nuo gimusio vaiko aplinkybių. Socialinės garantijos turi būti grindžiamos asmens valstybinio socialinio draudimo įmokomis, o ne individualiomis aplinkybėmis, nesusijusiomis su jo indėliu į valstybinio socialinio draudimo sistemą.

1.2. Įstatymo projekto Nr. 2 pasiūlymas pratęsti vaiko priežiūros išmokos mokėjimo trukmę, jei apdraustasis, gaunantis vaiko priežiūros išmoką, suserga sunkia liga, ir Įstatymo projekto Nr. 1 pasiūlymas esant šioms aplinkybėms atitinkamam laikotarpiui pratęsti vaiko priežiūros atostogų trukmę neatitinka Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatų, yra perteklinis ir pažeistų lygiateisiškumo ir socialinio teisingumo principus:

1.2.1. Vaiko priežiūros atostogų suteikimas yra Darbo kodekso reguliavimo dalykas. Jos suteikiamos Darbo kodekso 134 straipsnio nustatyta tvarka. Tik darbuotojas, kuriam suteiktos vaiko priežiūros atostogos, įgyja teisę į vaiko priežiūros išmoką pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, o ne atvirkščiai. Darbo kodekso 134 straipsnyje nustatyta, kad vaiko priežiūros atostogos, iki vaikui sukanka 3 metai, suteikiamos faktiškai vaiką auginančiam asmeniui pagal šeimos pasirinkimą, šiomis atostogomis galima naudotis visomis iš karto, dalimis arba pakaitomis. Tokiu būdu Darbo kodekse siekiama sudaryti galimybes šeimai lanksčiai pasidalyti vaiko priežiūros pareigas, o ne nustatyti, kad vaiko priežiūros atostogomis (atitinkamai – ir vaiko priežiūros išmoka) naudotųsi tik vienas iš tėvų (įtėvių) ar kitas Darbo kodekso 134 straipsnio 1 dalyje nurodytas asmuo, kompensuojant laikotarpį, kuriuo asmuo, pavyzdžiui, dėl sunkios ligos faktiškai negali naudotis vaiko priežiūros atostogomis pagal jų tikrąją paskirtį. Todėl tais atvejais, kai vienas iš tėvų (įtėvių) ar kitas Darbo kodekso 134 straipsnio 1 dalyje nurodytas asmuo, esantis vaiko priežiūros atostogose, suserga ir dėl laikino nedarbingumo negali tinkamai rūpintis vaiku, jis turi teisę nutraukti vaiko priežiūros atostogas, o kitam iš tėvų (įtėvių) ar kitam Darbo kodekso 134 straipsnio 1 dalyje nurodytam asmeniui būtų sudaryta galimybė toliau prižiūrėti vaiką. Tokiu atveju, pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, laikinai nedarbingu tapęs asmuo galėtų gauti ligos išmoką iki darbingumo atgavimo dienos, o pagal Darbo kodeksą, vaiką prižiūrintis asmuo – naudotis vaiko priežiūros atostogomis ir, turėdamas teisę gauti vaiko priežiūros išmoką, gauti šią išmoką. Taigi galiojantis vaiko priežiūros atostogų teisinis reguliavimas jau šiuo metu sudaro pakankamas galimybes organizuoti vaiko priežiūrą pagal šeimos poreikius.

1.2.2. Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybė gauti ligos išmoką sveiko vaiko priežiūrai tuo atveju, jei pats asmuo, kuriam suteiktos nėštumo ir gimdymo ar vaiko priežiūros atostogos, dėl savo ar kito vaiko (globojamo vaiko), kurio

priežiūrai jam suteiktos nėštumo ir gimdymo ar vaiko priežiūros atostogos, ligos ar traumos negali šio vaiko prižiūrėti. Tokiu atveju ligos išmoka sveiko vaiko priežiūrai pradedama mokėti nuo pirmosios sveiko vaiko priežiūros dienos ir mokama ne ilgiau kaip 14 kalendorinių dienų. Bendras ligos išmokos mokėjimo terminas negali būti ilgesnis kaip 90 kalendorinių dienų per kalendorinius metus. Taigi, jei šeima nusprendžia nesinaudoti lanksčia vaiko priežiūros atostogų sistema (vaiko priežiūros atostogomis naudotis pakaitomis), esamas ligos išmokų teisinis reguliavimas leidžia spęsti situacijas, kai asmuo, esantis vaiko priežiūros atostogose, suserga ir dėl savo ligos negali prižiūrėti vaiko.

1.2.3. Siūlomu teisiniu reguliavimu išskirtinės teisės būtų suteikiamos tik sunkia liga susirgusiems asmenims, tačiau nebūtų taikomos asmenims, pavyzdžiui, patyrusiems sunkią traumą, nors abi asmenų grupės dėl gydymo, hospitalizacijos ar sveikatos būklės negalėtų rūpintis vaiku vaiko priežiūros atostogų metu.

1.2.4. Priėmus Įstatymo projekte Nr. 2 siūlomą teisinį reguliavimą, asmenys, turintys vienodą motinystės socialinio draudimo stažą ir mokėję tokio pat dydžio motinystės socialinio draudimo įmokas, įgytų teisę į skirtingos trukmės vaiko priežiūros išmokos mokėjimą, priklausomai nuo apdraustojo, gaunančio vaiko priežiūros išmoką, aplinkybių. Socialinės garantijos turi būti grindžiamos asmens valstybinio socialinio draudimo įmokomis, o ne individualiomis aplinkybėmis, nesusijusiomis su jo indėliu į valstybinio socialinio draudimo sistemą.

1.3. Išankstiniais Higienos instituto duomenimis, Lietuvoje 2025 m. gimė 137 vaikai iki 31 nėštumo savaitės imtinai, o nuo 32 iki 36 nėštumo savaitės imtinai gimė 800 vaikų. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba) preliminariais skaičiavimais, Įstatymo projektu Nr. 2 teikiamam pasiūlymui pratęsti vaiko priežiūros išmokos trukmę 8 savaitėmis, jei vaikas gimė iki 31 nėštumo savaitės imtinai, įgyvendinti 2027 m. reikėtų apie 5,5 mln. eurų, o pasiūlymui pratęsti vaiko priežiūros išmokos trukmę 4 savaitėmis, jei vaikas gimė nuo 32 iki 36 nėštumo savaitės imtinai, įgyvendinti 2027 m. reikėtų apie 15,7 mln. eurų papildomų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų. Įstatymo projektu Nr. 2 teikiamam pasiūlymui pratęsti vaiko priežiūros išmoką gimus neišnešiotam naujagimiui įgyvendinti 2027 m. reikėtų iš viso apie 21,2 mln. eurų papildomų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos preliminariais skaičiavimais, Įstatymo projektu Nr. 2 teikiamas pasiūlymas pratęsti vaiko priežiūros išmokos mokėjimo trukmę 122 kalendorinėmis dienomis, jei apdraustasis, gaunantis vaiko priežiūros išmoką, suserga sunkia liga, paliestų nuo 0,5 iki 1 procento visų vaiko priežiūros išmokų gavėjų (nuo 130 iki 250 atvejų). Tad Įstatymo projektu Nr. 2 teikiamam pasiūlymui pratęsti vaiko priežiūros išmokos mokėjimo trukmę, jei apdraustasis, gaunantis vaiko priežiūros išmoką, suserga sunkia liga, įgyvendinti 2027 m. reikėtų atitinkamai nuo 11,1 mln. iki 21,4 mln. eurų papildomų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų.

2. Atkreipti Lietuvos Respublikos Seimo dėmesį į tai, kad 2026 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos Seime priimtu Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo

Nr. IX-110 17, 18, 21, 22, 24, 25, 26 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XV-1124 (toliau – Įstatymas Nr. XV-1124) jau nustatyta, kad visais atvejais, nepriklausomai nuo nėštumo savaitės, kurią gimė kūdikis, nepriklausomai nuo to, ar kūdikis išgyveno, ar ne, ar moteris pasinaudojo nėštumo ir gimdymo atostogomis iki gimdymo, ar ne, motinystės išmoka mokama už 126 kalendorines dienas, o jei gimdymas buvo komplikotas ar gimė daugiau negu vienas vaikas, motinystės išmoka papildomai mokama už 14 kalendorinių dienų. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymu Nr. XV-1124 jau yra sureguliuoti Įstatymo projekto Nr. 2 1 straipsnyje siūlomi teisiniai santykiai, šio straipsnio svarstymas nebėra tikslingas.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras